

11/6

Kivonatos fénymásolat

A JÁSZBERÉNYI
M. KIR. ÁLLAMI LÍCEUM ÉS
TANÍTÓKÉPZŐ-INTÉZET

ÉVKÖNYVE

AZ 1938—39. ISK. ÉVRŐL
(1., ILLETŐLEG 22. TANÉV.)

SZERKESZTETTE
MÓCZAR MIKLÓS
TANÜGYI FÓTANACSOS, IGAZGATÓ.

U
C
L
D SYRMUM + TRANSSEV. *
EX
LIBRIS *
M. PR. L. T. TIMAR
MCMXIX # BUDAPEST

Kovács-nyomda, Jászberény. 1939.

Tanítóképző-intézet.

Az iskolai év története.

A legutóbbi iskolaévben nevelő és oktató munkánkra termékenyítő, áldásos hatást gyakorolt a *kettős szentév*, melynek mély áhítatában tevékenyen résztvettünk. Valláserkölcsei életünket elmélyítették, magyar nemzeti öntudatunkat erősen fejlesztették.

A Világ Megváltója kegyelméből *javult a magyarság helyzete* a népek tengerében: *Szent István állam- és nemzetalkotó eszméi* új életre keltek, felvirradt a magyar igazság hajnala. 1938. őszén a *Felvidéken* győzedelmeskedett a fajtság, a népiség elve, 1939. tavaszán pedig *Kárpátalján* szóhoz jutott a földrajzi és történelmi adottságokon nyugvó gazdasági kapcsolatok kényszerítő parancsa. A Felvidék magyarul lakta területsáva és Kárpátalja 20 évi szenvedés után visszatért az édes anyaországához. Csonka hazánk területe 22.925 km²-el, lakossága pedig 1.504.917 lélekkal gyarapodott.

A 20 éves vérvő csonkaság után a magyarság életerejének ez a növekedése nagyban segített főcélunk elérésében: *hitében erős, erkölcsében tiszta és nemzeti érzésben magyarabb magyar tanító nevelésében.*

Intézetünk nagy *történelmi napjai* közül feljegyezzük a következőket: 1938. okt. 7-én Dr. *Fiala Endre* kartársunk „A háború lélektana” című értekezése alapján lelkesítő beszédet mondott a honvéd-laktanyában a mozgósításra bevonult katonáknak. Okt. 9-én növendékeinkkel együtt résztvettünk a városháza előtt tartott revíziós gyűlésen, ahol *Kiss József* kartársunk adta elő hatásos alkalmi költeményét. Nov. 3-án boldog örömmel tájékoztattuk növendékeinket a *Felvidék visszacsatolásáról*. Nov. 10-én örömszünetet tartottunk és az országzászló előtt ünnepeltünk. Nov. 28-án intézetünkben tartott *tanügyi értekezlelen* összesereglett tanítóságnak növendékeink bemutatták *Bánáti Antal* és neje: „Mindent vissza” c. nagyhatású revíziós indulóját, mely gyorsan szárnyalt faluról-falura. Dec. 3–7-ig

cserkészeink meglátogatták Füleket és Losonc visszacsatolt magyar városókat és szeretetsomagokat vittek magukkal városunk közönségének áldozatkészségéből. Dec. 6-án tábori misén adtunk hálát az Egek Urának a magyar feltámadás megkezdődéséért. 1939. jan. 4-én „Észak felé,” ápr. hónapban a „Magyar feltámadás” c. filmnek megtekintésekor újra átéltük a trianoni sorompók szétlörésén érzett nagy örömünket. Jan. 14-én a kémeektől való óvakodásra intettük a díszterembe összehívott ifjúságot. Febr. 11-i hangversenyünket az izzó hazafias lelkesedés hatotta át a következő műsorral: 1. Kéler B.: Magyar vigjátéknyitány. Játssza az intézet zenekara. 2. Kólcsey-Kodály: Huszt, férfikar. Éneklí az intézet énekkara. 3. Vitéz Somogyvári Gyula: A virágember. Dramolett. Kopácsi Mária úrléány közreműködésével előadja 5 növendék. 4. Erkel F.: Részlet a Bánk bán c. operából. Játssza az int. zenekara. 5. Társas énekek. Éneklí az int. énekkara. 6. Bánáti: Mindent vissza. Zenekari kísérettel éneklí az int. énekkara. Verbunkos táncbemutató a díszteremben.

Amikor március 15-én gyakorló-iskolás tanítványaink a nemzeti zászló és a haza szeretetéről szavaltak, akkor zengett a rádióban az örömhír, hogy honvédeink elérték a Kárpátok gerincét, s a lengyelek örömrivalgása között kitűzték a magyar lobogót. Márc. 18-án a díszteremben ünnepséget tartottunk annak örömeire, hogy északkeleten újra a Kárpátokon húzódik hazánk harára. Az intéze előtt lévő díszkertben szőnyegnövényekből kiképezett csonka hazánk képét az új határoknak megfelelően nagy örömmel telepítettük újra. A felvidéki tanulók közül ölen jöttek át intézetünkbe. Testvéri szeretettel fogadtuk őket, akik könnyen beleilleszkedtek tanítási rendünkbe. Csak a tiszta magyar beszéd okozott nekik nehézséget.

Az öröndetes területi változásokon kívül tanügyi közigazgatásunkban, iskolánk felügyeletében és tanártestületében nagyarányú változás történt.

A nyugalomba vonuló vitéz dr. Bessenyei Lajos tanker. kir. főigazgatóntól meleghangú levélben búcsúztunk el. Ószinte szívből kívántuk, hogy nyugalma éveiben mindvégig zavartalan egészségben, sok derűben és boldogságban legyen része. Az újonnan kinevezett Kiss József tanker. kir. főigazgatót hasonlóan meleghangú levélben köszöntöttük. Kinevezetése tanártestületünk minden egyes tagját nagy örömmel töltötte el. Örülünk, hogy ezt a méltóságot olyan tanítóképző-intézeti igazgató-tanár tölti be, aki nagy szaktudásával, pedagógiai rátermettségével, irodalmi működésével, széles látókörével és gazdag élettapasztalatával e magas állásnak még nagyobb

fényt kölcsönöz s a tanítóképző-intézeti tanárság megbecsülését és tekintélyét is növeli.

A folyó iskolai évben különös gonddal törekedtünk a következőkre: a) Igyekezünk, hogy tanítványainkat minden szempontból: szülők, hajlam, magatartás stb. megismerjük, velük szemben minden cselekedetünket a szigorúság, egyúttal a megbocsájtó, türelmes szeretet hatotta át. b) A család, a haza, az Isten szeretetére neveltük tanítványainkat. Minden politikai és szélsőséges irányzattól távol tartottuk őket. c) Tudásunkkal, lelkiségünkkel, cselekedeteinkkel, kötelességteljesítésünkkel példát adtunk arra, hogyan kell élniök, viselkedniök. d) Minden vonalon megkívántuk a pontosságot, a kötelességteljesítést, a rendet, a fegyelmet. e) Ápoltuk a közösség érzését az intézetben lévő egyesületek célirányos vezetésével. f) Nagyobb teljesítőképessegre, könyv nélkül való tudnivalók fokozottabb tudására, kifogástalan helyesírásra, magyaros beszédre és ruházatra szoktattuk tanítványainkat. g) Folytattuk a virágkultuszt, gyarapítottuk a szemléltető eszközök gyűjtemény tárgyát és az V. éves növendékeket fokozottabb mértékben bekapcsoltuk az iskolán kívüli népművelésbe. h) Módszer tekintetében erős lélektani és logikai elrendezésre törekedtünk, hogy növendékeink lássák a lényegét, amelyet örök utitársként magukkal vihetnek az életbe.

Tanártestületünkben nagyarányú személyi változások történtek. Széles Árpád ref. lelkész helyett Dobos János, helyette pedig csakhamar Balogh György nyert alkalmazást, Szabó Mihály és Gergely János gazdasági szaktanárok utóda pedig Dr. Várnagy György lett. Szemes Gábor-nak a cinkotai áll. tanítónőképzőhöz való helyezése után Uherkovich Gábort nevezték ki intézetünkhöz, 1938. szept. 20-án az utóbbit Pápára helyezték át, Szemes Gábor pedig visszakerült hozzánk. Szemerédi János intézetünk volt tanára, pápai tanítóképző-intézeti igazgató elhalálozása folytán Csekő Árpádot állította a minisztérium a pápai tanítóképző-intézet élére, helyére Kőszegről Szombathy Miklóst állították, a Nyiregyházára áthelyezett rajztanár, Kantor Antal helyébe Pfalz György került, a Budapesten elhelyezkedő Domby Pál testnevelő tanár helyét Tari Jánossal töltötték be. Tantai Antal az isk. év első három hónapjában betegszabadságon volt. Utána 1939. febr. 1-én Balla Béla gyak. isk. kartársunk ment betegszabadságra. Egy hónapig Szabó Vencel okl. tanító helyettesítette ideiglenesen, azután pedig márc. 16 óta Vágó Elemér. Az eltávozott kartársak emlékét meleg szeretettel őrizzük. Itt kívánjuk, hogy új rendeltetési helyükön is vegye körül olyan szerető környezet, ami-

nőben intézetünkben részük volt, amilyen szeretettel új kartársainkat elhalmozzuk, hogy az intézetünkben hagyományos példás kartársi szellemet, az együttérzést, összetartást, ami az eredményes munka feltétele, továbbra is megőrizzük. *Fiala Endre dr.* kartársunk márc. 17-től máj. 1-ig rendkívüli fegyvergyakorlaton volt. Óráit szakszerűen helyettesítettük. Hagományossá kezd válni a tanári testület tagjainak buzgó irodalmi munkássága is, ami az idén erős fejlődést mutat.

A felsőbb hatóságok is éreztették intézetünk iránt való nagyrabecsülésüket. A debreceni tankerület közoktatásügyi tanácsának elnökévé nevezték ki igazgatónkat, *Móczár Miklós* tanügyi főtanácsost, a tanács tagjaivá pedig *Tanai Antal* tanárt és *Kiss József* gyak. isk. tanítót, *Blénessy János* tanárt a budapest-vidéki kerületeken kívül a miskolci kerületben is megbízták tanulmányi felügyelettel.

Képesítő-vizsgálatra kormányképviselői minőségben a V. K. M. *Móczár Miklós* igazgatónkat az egrí angolkisasszonyokhoz, *Tanai Antalt* pedig a miskolci r. k. tanítónőképző-intézethez küldte ki. A felvidéki tanítók átképzése céljából (polyságon és Léván rendezett tanfolyamok vezetőiül a tanári testület két tagját nevezték ki: *Tanai Antalt* és *Kiss József*-et.

Királyi főigazgatónk 1938. dec. havi látogatása alkalmával többek között megállapította intézetünkről, hogy a helyi társadalomban és országos viszonylatban előkelő helyet foglal el; az igazgató és tanári testület nagyjelentőségű munkát végez az iskolában és az iskolán kívül egyaránt. Az épület, a rend, csín, célszerű berendezettség, a gazdasági terület nagysága és megfelelő volta tekintetében előnyösen különbözik a testvérintézetektől. *Intézetünk* egyéniségét talán az jellemzi legjobban, hogy a szépre és a természet szeretetére nevel.

A folyó iskolai évben áttértünk a zsinórírásra. 1939. jan. 9—10-én *Luttor Ignác*, a zsinórírás szerzője, az írásoktatás állandó országos felügyelője, látogatást végzett intézetünkben és megfigyelte a zsinórírásra való áttérés módját. Igen hasznos tanácsokkal szolgált ebben a tekintetben.

Intézetünk történetében nagy változás végül, hogy *tanítóképző-intézetünk I. osztálya szünetel*, helyette a gyakorlati irányú középiskola, a *liceum I. osztálya nyílt meg*.

I. Az iskolaév fontosabb eseményei.

Az előbbi fejezetben felsoroltakon kívül: Júl. 22—23-án *Rozsodai Károly*, soproni ev. tanítóképző-int igazgatója, 27-én *Heib M. Olga*

sztergomi ujoncmester tiszt. nővér, szept. 12-én Szokolovszky Béla egri érseki tanítóképző-int. tanár megtekintették intézetünket.

Alakuló értekezlet. Szept. 2. javító-, pótló- és különbözeti vizsgálatok, 3-án beiratkozások, internátusi elhelyezés. 4-én Veni Sancte, majd együttes ünnepség a helybeli iskolákkal az Apponyi-főtéri országzászló előtt. Utána az isk. év ünnepélyes megnyitása. 5-én rendszeres tanítás. Tóth Gyula tanár megemlékezése Trefort Ágostonról halálának 50-ik évfordulója alkalmából. D. u. a növendékek kirándulás formájában Pusztamonostoron megtekintik Calderon: A nagy világszínház c. szabadtéri misztériumát. 24—26. az V. o. növendékek tanulmányi kirándulása Egerbe

Okt. 6 ünnepi istentisztelet, városi gyászünnepély. Ünnepi beszédet mondott Bognár Gyula tanár. Önképzőköri díszgyűlés. 12-én az V. o. növ. tanulmányi kirándulása a városházára. A tanári testület és az ifjúság elbúcsúzik Csekő Árpád igazgató-tanártól. 23. az V. é. növendékek résztvesznek a helyi Népm. Bizottság szervező ülésén. 25. Bognár Gy. tanár megemlékezése a finn-ugor rokonságról. 27. Szombathy Miklós tanár a takarékoságról és a Magyar Hétről tart előadást az ifjúságnak.

Nov. 28. tanügyi értekezlet az intézetünkben, 29—30. és dec. 13—15. Kiss József debreceni főigazgató iskolalátogatása. Dec 5. d. e. a gyak. iskola, este a tanári testület és az ifjúság Miklós-napi köszöntője. 9. légvédelmi gyakorlatok.

Febr. 16. Gyászmise XI. Pius pápa Ó Szentsége lelkiüdvéért. Márc. 31., a III. o. növendékek budapesti kirándulása.

Ápr. 19. Az V. o. növ. résztvesznek Mécs László előadestjén a Kaszinóban. 30. Az V. o. növ. résztvesznek az lkn. Biz. zárógyűlésén.

Május 20., az V. éves növ. utolsó tanítási napja és ballagása. 21. Intézeti tornaünnepély a gimnázium és a polgári iskola részvételével a városi sporttelepen. Jun. 5. Te Deum, évváró ünnepély. 6—19., A II.—IV. évf osztályvizsgálatai. 19—23. Tanítóképesítő vizsgálat. 27. Évváró értekezlet.

2. Az iskolaév folyamán érkezett fontosabb rendeletek.

a) V. K. M. rendeletek: 114. 651—1938. Bognár Gyula r. és Tóth Gyula h. tanári kinevezése. 114. 243—1938. Uherkovich Gábor ó. h. tanár alkalmazása intézetünkben. 114. 969—1938. Csekő Árpád tanár pápai áll. tanítóképző-int. igazgatói megbízatása. 114. 986—1938. Kántor Antal h. tanár áthelyezése a nyíregyházi áll. tanítóképző-intézethez, Pfalz György r. és Szombathy Miklós h. tanár intézetünkbe

való helyezése. 115. 194—1938. Dombly Pál testnev. tanár Buda-pestre való áthelyezése, Tari János testnevelő tanár alkalmazása intézetünkben. 112. 009—1938. A felszabadult területekről jelentkező tanulók felvétele. 140. 172—1939. Vágó Elemér gyak. isk. tanító intézetünkhöz való áthelyezése. 133. 126—1939. tanítóképesítő vizsg. elnökül Kiss József tanker. főigazgatót, az egri rk. tanítónőképzőhöz kormányképviselőül Móczár Miklós tanügyi főtanácsos, igazgatót, a miskolci rk. tanítónőképzőhöz hasonló minőségben Tanai Antal tanárt küldi ki.

b) *Debreceni tanker. kir. főig. rendeletek:* 3187—1937—38. Blénessy János tanár igazgatóhelyettesi, Tanai Antal tanár díjkezelő-tanári, dr. Fiala Endre tanár köztartásvezetői és dr. Firiczky János e. ü. tanácsos intézeti orvosi megbízása. 2210—1938/39. nov. 10. isk. szünet a felvidék visszacsatolása alkalmából. 2773—2940—1938/39. légvédelmi gyakorlatok, légvédelmi készség.

II. A tanítóképző-intézet állapota.

1. Hatóságok. Az intézet fenntartója a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztérium. Vallás- és közoktatásügyi miniszter: dr. Teleki Pál gróf, majd dr. Hóman Balint. Államtitkár: dr. Zsindely Ferenc, majd dr. Jalsoviczky Károly. Ügyosztályvezető: dr. Kósa Kálmán ügyosztályfőnök, helyettes ügyosztályfőnök: dr. Huszka János min. tanácsos. Pedagógiai előadó: Balázs Béla tanügyi főtanácsos. A debreceni tankerület királyi főigazgatója: Kiss József.

2. A tanítóképző-int. tanári testület névjegyzéke és munkaköre.

Sorstán	A tanár neve, alkalmazásának minősége, szakcsoportja.	Szolgálati éve		Mely tantárgyakat, mely osztályban s heti hány órában tanított?	Heti órák	Jegyzet
		országban	intézetünkben			
1	Móczár Miklós tanügyi főtanácsos, igazgató, tanulm. felügyelő, term. tud.	30	9 ¹ / ₂	Tanítói hivatás II., V. o. 1—1 óra.	2	A szellemi és anyagi ügyek vezetője.
2	Balla Béla gyakorló népiiskolára képezített tanító.	40	12	Gyak. isk. I.-II. o. 24 ó. Ének III-IV. o. 1 „ Kézimunka III-IV. 1 „ Nev. és tangyak. IV. 1 „	27	A gyak. isk. első tagozata szertárának óre. Febr. 1-től szabadságon volt.

Sorszám	A tanár neve, alkalmazásának minősége, szakcsoportja.	Szolgálati éve		Mely tantárgyakat, mely osztályban s heti hány órában tanított?	Heti órák	Jegyzet
		összesen	intézményünkben			
3	Borzáty László r. tanár, középisk. ének- tan, zeneszerzési biz.	27	21	<u>Ének-zeneelmélet</u> I-IV. 6 ó. Zong. harm. org. II-V 6 ~~Karének, zenekar~~ 2 .. Rk. egyh. ének III-V. 1 .. Gyak. kiképzés 1 ..	16	Az ének- és zene- szertár és könyv- tár kezelője.
4	Blénessy János r. tanár, tanulm. fel., magyar, tört., földrajz. testnevelés	28	10	Német II. o. 3 ó. Földrajz II-IV. 2 .. <u>Közge.d. V.</u> 2 .. Gyak. kiképzés és tan. hivatás IV-V. 2 .. Magyar IV. o. 3 ó. ~~Német III-V.~~ Kézimunka III. 2 .. <u>Magyar V. o.</u> 2 ó. Történet IV. o. 2 .. <u>Alkotmánytan V.</u> 2 .. Hegedű II-V. 4 .. Gyak. kiképzés 1 ..	13	Igazgató helyettes, az V. o. főnöke, a földr. szert. és könyvt. óre.
5	Bognár Gyula r. tanár, magyar, német	7	11 1/2	~~Német III-V.~~ Kézimunka III. 2 .. <u>Magyar V. o.</u> 2 ó. Történet IV. o. 2 .. <u>Alkotmánytan V.</u> 2 .. Hegedű II-V. 4 .. Gyak. kiképzés 1 ..	14	A német szert. és könyvt. óre. Ért. jegyző.
6	Dr. Fiala Endre r. tanár, történet, magyar, testnevelés.	8	8	<u>Magyar V. o.</u> 2 ó. Történet IV. o. 2 .. <u>Alkotmánytan V.</u> 2 .. Hegedű II-V. 4 .. Gyak. kiképzés 1 ..	11	IV. o. főnöke, köz- tört. vez., önképz. tanárelnök, tört. könyvt. és szert., magyar nyelv és irod. könyvt. óre.
7	Kiss József gyak. népisk. kép. tanító, körz. iskolafelügyelő.	30	10	Gyak. isk. III-VI. 26 ó. Nev. tangyak. V. 4 ..	30	A gyak. isk. tanítói és ilj. könyvt. és a felső tag. szert. óre.
8	Málnási Dezső r. tanár, magyar, történet.	30	16	Magyar II-III. 8 ó. Történet II-III. 4 ..	12	Ált. érdekű könyvtár óre.
9	Pfalz György r. tanár, műv. és mér- tani rajz.	22	1	<u>Rajz II-V. o.</u> 8 ó. Kézimunka II 3 .. Gyak. kiképzés 1 ..	12	A rajz-, kézi- munka szert. óre.
10	Szemes Gábor r. tanár, term.-rajz, vegyt., földrajz.	7	5	Term.-rajz II-III o. 4 ó. Testtan II. o. 2 .. Vegytan IV. 3 .. Gyak. kiképz. V. 1 ..	14	A II. o. főnöke. A term.-rajz-vegyt. könyvtár és szert. óre.
11	Szombathy Miklós h. tanár, mennyiségtan, fizika, kézimunka.	8	1	<u>Mennyiségtan</u> II-V. o. 9 ó. Fizika III-IV. 9 .. Gyak. kiképz. V. 1 ..	16	A III. o. főnöke. A mennyiségt. fiz. szert. és könyvt. óre. Ilj. Seg. Egyt. tanáreln.
12	Tanal Antal r. tanár, tanulm. fel., filozófia-pedagógia.	22	20	Lélektan III. o. 3 ó. <u>Nev. tört. I V.</u> 3 .. <u>Isk. szerv. V.</u> 1 .. Nev. és tangy. IV-V. 9 .. Tan. hivatás III. 1 ..	16	Díjkezelő tanár. A ped. szertár és könyvtár óre.

Sorszám	A tanár neve, alkalmazásának minősége, szakcsoportja	Szolgálati éve		Mely tantárgyakat, mely osztályban s heti hány órában tanított?	Heti órák	Jegyzet
		összesen	intézetben			
13	Tari János 6. h. tanár, testnevelés.	2	1	Testnevelés II-V. 8 ó. <u>Levelez. okt. II-V</u> 4. <u>Játék V</u> 1.. Gyak. kiképz. V 1..	14	Sportk. tanárelnök. cserkés. p-nok. A tornaszertés könyvt. öre. <u>int. felügy. tan. irodai segédkezés.</u>
14	Tóth Gyula h. tanár, pedagógia-filozófia, kézimunka.	3	3	Nevelés és tanítástan IV. o. 4 ó. <u>Nev. és tananyag.</u> <u>IV-V. o.</u> 8.,	12	<u>Internátusi felügyelő, irodai segédkezés.</u>
15	Vágó Elemér gyak. népisk. kép. tanító.	9	1	Gyak. isk. I-II. o. 24.. Nev. és tananyag IV. o. 1..	25	A gyak. isk. alsó tagozata szertárának öre, 1939. március 16-tól.

Hitoktatók: *Fülöp Péter* róm. kat. hitoktató heti 13., *Uzon László* heti 1, *Balogh György* ref. s. lelkész heti 3 óra.

Óraadók: *dr. Várnagy György* gazd. szaktanár, heti 6 óra.

Koháry Erzsébet okl. tanítónő, gyak. isk. női kézimunka heti 1 óra.

Intzeti orvos: *dr. Firiczky János* e. ü. tanácsos, vár. orvos.

Egyéb alkalmazottak: *Gazdaasszony:* 1934. aug. 1 óta: özv. *Lakner Gyuláné.* I. o. altiszt 1919. febr. 1. óta: *Risai Ernő.* Kisegitő szolgáló: 1936. nov. 1-től: *Laczi Lajos.* Kertész: 1937. május 1. óta: *Uher Gyula.* Fűtőgépész: 1930. Jún. 1. óta: *Szabó Károly.*

3. A tanári testület társadalmi és irodalmi működése.

(A címek előtti levő számok azt jelentik, hogy az illetőnek az Értesítőnkben eddig már hányadik cikkét tartjuk nyilván.)

1. Móczár Miklós tanügyi főtanácsos, tanulmányi felügyelő. A Népműv. Helyi Bizottság elnöke, a TITOE vidéki alelnöke, a debreceni tanker. közokt. tanácsának alelnöke. A Várm. Népműv. Bizottság, a Várm. Népisk. Érdekeltségi Bizottság, a Várm. Stefánia Szövetség, az Actio Catholica Egri Egyházm. Központi Tanács, a róm. kat. iskolaszék, az állami elemi önálló gazd. népiskolák gondnoksága, a községi iparostanonciskola fel. bizottsága, a Kir. Magyar Term. Tud.-Társ., a Kaszinó Egyesület, a Kat. Kör, az Alföldkutató Bizottság, az Entomológia Ts., stb. tagja. A helybeli rk. Egyházközség kulturális biz. elnöke. Kormányképviselő volt az egri rk. tanítóképző intézet képesítővizsgálatán. VKM. 4420—1939. eln. sz. alatt a vall. és közokt. Miniszter Úrtól elismerést és köszönetet kapott, mert 40 éves gyűjtőmunkája eredményeként összeválogatott, tudományos és módszertani szempontból mintaszerű, 600 P értékű rovargyűjteményt adományozott az intézet állattani szertára javára.

Ezévi irodalmi munkássága: 72. Inexpensive Home-made Instruments for chemical Experiments (Educational Handwoork, vol. XXXI. No. 178., July-Sept. 1938. London), 73. A természeti és gazdasági ismeretek népisk. tanításának módja, továbbá a népisk. vegytani kísérletekkel kapcsolatos címszavak írója a Magyar Tanítók Lexikonában. (Bp. 1939. Bene Lajos kiadása). 74. Hogyan állíthatunk össze népiskolai rovargyűjteményt? (Néptanítók Lapja, 1939. máj. 1., 15. és jún. 1. sz.)

2. Balla Béla a VII. ker. rk. Olvasókör elnöke, a Népműv. Biz., a Szolnok vm-i Tanítótest. és Felsőjászsági áll. Tanítóegyes. tagja, Egyházvédnökségi tag. A jázsági kat. Népszöv. igazg. tagja.

3. Berzátzy László a Palotási Dalkör és a Levente Zenekar, az Orsz. M. Dalszövetség X. ker. karnagya. 30. honvéd hadoszt. kinevez. karnagya. A koronás vaséremkereszt tulajdonosa.

4. Blénessy János tanulmányi felügyelő, volt tart. főhadnagy, a bronz vilézségi érem, az 1908-as emlékérem, a Signum Laudis, a III. o. szolgálati érdemkereszt, a Károly-csapatkereszt tulajdonosa. A jászberényi Kaszinó Egyesület, a Polgári Lövészegylet, a Néprajzi Társaság tagja, a jb-i Stefánia Szöv. vál. tagja, a Hangya Szöv. igazgatósági és felügy. biz. tagja. A helybeli rk. Egyházközség kulturális biz. tagja. A Jász Hirlapban sorozatos cikkei jelentek meg: Jászberény élete a kiegyezéstől a Jász-Kun kerületek megszüntetéséig és Jb. élete Jász-Nagykun Szolnok megye megszervezésétől a jb-i m. kir. törvényszék megszűnéséig (1876—1885) címen.

5. Bognár Gyula a TITOE tagja. Ezévi irod. műk.: 16. A jeles napok szerepe népiskolai tanításunkban (Népt. Lapja 1938. IX. 1. sz.) 17. A Felvidékhez kapcsolódó irodalom szerepe a népisk. földrajz-tanításban (U. o. 1939. III. 1. sz.) 18. Gárdonyi gyermekkori emlékeinek pedagógiai tanulságai (Nevelésügyi Szemle 1938. nov.-dec. sz.) 19. Herczeg Ferenc „Pogányok” c. regénye; mintatanítás. (Ped. Szeminárium, 1938. okt. sz.) 20. Mikszáth Kálmán: „A fekete város” c. regénye; mintatanítás. (U. o. 1939. febr. szám.) 22. Madách Imre: „Az ember tragédiája” c. drámai költeménye; mintatanítás. (U. o. 1939. márc. sz.) 23. A tanítóképző-intézetek 1937—38. évi Értesítői. (U. o. 1939. márc. sz.) 24. Herczeg Ferenc: „Az élet kapuja” c. regénye. Mintatanítás. (Ped. Szem. 1939. jún. sz.) 25. A magyar család közmondásainkban. (Családi Kör, 1938. júl. sz.) 26. Népdalaink az édesanyáról. (U. o. 1938. nov. sz.) 27. Lakodalmi népszokások. (U. o. 1939. febr. sz.) 28. Gárdonyi és a gyermek. (U. o. 1939. máj. sz.) 29. A nyelvészkedő Arany János. (Tükör, 1938. szept. sz.) 30. Petőfi Sándor és a mai természetjáróink. (Turisták Lapja, 1938. okt. sz.) 31. A felvidéki tájak Mikszáth műveiben. (U. o. 1939. máj. sz.) 32. Gárdonyi édesapja. (Szolnok vm-i Népművelés, ápr. sz.) 33. Néhány szó legszebb irodalmi meséinkről. (U. o. 1939. máj. sz.) 34. Gárdonyi és a népművelés. (Magyar Lélek, 1939. ápr. sz.) 35—38. Homa—Sós, Pintér J., Benedek M. és Zsindely F. könyveinek ismertetése. (M.

Tanítóképző, Ped. Szem.) Rádióelőadásai: 39. Kőszeg a magyar irodalomban. (1938. aug. 15.) 40. A kézműves a magyar irodalomban. (dec. 9.)

6. Fiala Endre dr., a TITOE, a jb. Kaszinó Egyesület, a Polg. Lövészegylet, a Bar. Szöv., Magyar Tört. Ts.-nak, a Magyar Szemle Ts.-nak tagja, a helyi rk. Egyházközség kulturális biz. tagja. Ezévi irod. műk.: 4. A szentkorona küldő II. Szilveszter pápa emlékezete. (Magyar Kultúra, 1938. VIII, 5.) 5. A háború lélektana. (U. o. okt. 20.) 6. Félegyházi József: A középkor egyháza c. mű ism. (U. o. nov. 20.) 7. Szent István egyénisége. (Szolnok vm-i Népm.) Március 15-én ünnepi beszédet mondott a Kaszinó E. diszvacsoráján.

7. Kiss József körzeti isk. felügyelő, a debreceni Tanker. Köz. okt. Tanács tagja. 14—17. A Szolnok vm-i Népműv.-ben megjelent 4 cikke. 17. A népiskolai számolás és mérés tanításának segédeszközei. (Jövő Útjain 1.) A Tanítók Évkönyvében, a Tanítók Lexikona c. munkában számos gyak. tanácsa jelent meg.

8. Málnási Dezső volt tart. hadnagy,* az I. o. ezüst vitézségi érem, a bronz vitézségi érem, Károly csapatkereszt s a sebesülési érem tulajdonosa, Kaszinó E. tagja, a Kat. Kör. választm. tagja.

9. Pfalz György TITOE tagja. 1. „A reformírás hibái.” (Népt. L. 1938, okt. 15., nov. 1., nov., 15., dec. 1.)

10. Szemes Gábor a TITOE vál. tagja, az Orsz. Stefánia Szöv. jb-i Védőintézetének főttkára, a KIE ifj. elnöke, a ref. Iskolaszék tagja, a Nemzetk. Limnológiai E., valamint több hazai múzeumi, kult. egyes. tagja, a MÉP körz. ttkára. 1938. júl.—aug. hónapokban kvantitatív vizsgálatokat végzett a Balaton phytosestonján, a tihanyi Biol. Kutató I.-ben. A helyi közműv. egyesületekben, gazdakörökben 17 előadást tartott. Ezévi irod. munk.: 17. A magyar növevelés új útjain. (M. Úriasszonyok Lapja, 1938. szept.) 18. A népiskola gyakorló kertje. (Népt. L. 1939. márc.) 19. Miért nincs leányközépiszkolája városunknak? (Jász Hirlap, 1929. márc.—ápr. sz.) 20. Honosítsuk meg iskolánkban a virágkultuszt, a cserjésítést és fásítást! (Szolnok vm-i Népm. 1939. márc.—ápr. sz.) 21. Az oktatófilmek értékesítése boncolással kapcsolatos állattani óráimon. (VKM Okt. film Kirend. hiv. Közl. 1939. márc. sz.) 22. A líceum és a filmoktatás. (U. o.) 23. A Magyar Tanítók Lexikoná-ban címszavakat írt az egészségtan népisk. feldolg.-val kapcsolatban. 24. A líceum. (Ezévi évkönyvünkben.) 25—29. Kiss K., Jeges S., Padányi Frank A., Honti J. könyveinek ismertetése a M. Tanítóképző-ben, Népt. Lapjában, a Prot. Tanügyi Szemlében és a Szolnok vm-i Népművelésben.

11. Szombathy Miklós a TITOE tagja.

12. Tanai Antal tanulmányi felügyelő, Tagja a Vm-i és helyi Népm. Biz.-nak, a Kaszinó Egyesületnek és a debreceni Tanker. Köz. okt. Tanácsnak, a TITOE-nak, A miskolci érs. rk. tnőképző-intézet képesítővizsgálatainak kormányképviselője.

13. Tóth Gyula emléklappal ellátott tart. zászlós. A Népm. Helyi Biz. gondnoka. A helyi rk. Egyházközség kulturális biz. tagja. A szegedi Tanárképző Főiskola „Botond” B. E. t. b. vezére. Népművelési Közleményeket írt a Jász Hirlapba.

14. Tari János tagja a Nevelők Egyesületének, a TITOE-nek, és a Testnev. Tanárok Orsz. Egyesületének.

15. Vágó Elemér tagja az Áll. Tanítók Orsz. Egy.-nek, a TITOE-nek, a Hajdu megyei Tanítók Áll. Egyesületének. 1. Hogyan lehet a tanító jó nevelő? (Magyar Népiskola 1938. 4. sz.) 2. A kezdő tanítóság törekvései. (U. o. 1936. 8—9. sz.) 2. Hogyan készülök elő a népisk. metodikai egységeinek tanítására? (Népt. Lapja, 1937. 13., 14., 15. és 16. sz.)

A tanári testületi tagok népm. előadásainak száma: Móczár M. igazgató 32, Berzátzy L. 7, Blénessy J. 4, Bognár Gy. 15, Kiss J. 9, Dr. Fiala E. 9, Szemes G. 6, Szombathy M. 4, Tóth Gy. 8.

A bentlakó növendékek		II.	III.	IV.	V.	Össz.
díjfizetés elosztása	1. fokozat; évi 200 P-f fiz. növ.	1	2	3	4	10
	2. " " 300 " " "	3	5	3	10	21
	3. " " 400 " " "	2	7	8	9	26
	4. " " 500 " " "	3	6	11	7	27

A tanítóképző intézet benépesülése tanévenként	Nyilvános tanulók						Magántanulók						Össz.
	I.	II.	III.	IV.	V.	I-V	I.	II.	III.	IV.	V.	I-V	
1920—21. --- --- --- ---	23	15	32	31		101		1	1	1		3	104
1921—22. --- --- --- ---	14	23	16	33		86		3	2			5	91
1922—23. --- --- --- ---	23	10	21	19		73			2			2	75
1923—24. --- --- --- ---	28	20	10	19		77	1	1		6		8	85
1924—25. --- --- --- ---	27	24	16	8	18	93	1	1				2	95
1925—26. --- --- --- ---		22	23	12	7	64							64
1926—27. --- --- --- ---	31		20	16	12	80							80
1927—28. --- --- --- ---	40	29		17	15	101							101
1928—29. --- --- --- ---	33	33	26		18	113							113
1929—30. --- --- --- ---	39	29	32	29		129							129
1930—31. --- --- --- ---	38	37	32	36	37	180							180
1931—32. --- --- --- ---	34	37	38	33	39	181							181
1932—33. --- --- --- ---	19	33	38	41	42	173							173
1933—34. --- --- --- ---	29	20	36	62	42	189							189
1934—35. --- --- --- ---	33	27	21	37	57	175							175
1935—36. --- --- --- ---	25	30	26	24	36	141							141
1936—37. --- --- --- ---	18	24	27	27	25	122							122
1937—38. --- --- --- ---	17	19	25	29	29	119							119
1938—39. --- --- --- ---		18	21	30	32	100							100

tozatot tartalmazó bogárgyűjteményt, *Ballagó Gyula* pusztamonostori kántortanító gyurgyóka madarat, *Vásárhelyi István* zoológus pisztángokat és havasi cincéreket, *Zachar János* tanítójelölt és *Szabó János* hollóközi kisbirtokos pedig 1-1 rókabőrt ajándékoztak. Köszönjük jóindulatukat.

7. Növendékeink élelmezése, ellátása segítése.

Tanulóotthonunknak a liceumi növendékekkel együtt 98 növénye volt. Kintlakott 37, közülük szüleinél lakott 33, magánlakásban 2, vasuton járt be 2 növendék.

A bentlakók élelmezése változatos; izletes és igen tápláló, tanulóink súlyban gyarapodtak.

Jutalmak. 200 P összegű *Horthy Miklós* ösztöndíjban részesült *Várszegi M. V.* o. növ. A közszolgálati alkalmazottak gyermekeinek tanulmányi segélyét 60 P-t *Bardócz Endre V.* o. növ., a *Szent Imre* alapítvány 8 P kamatát *Udvarhelyi L. V.* o. növ. kapta. A szegénysorsú *Debreceni Jenő II.* o. növ. tartás- és fenntartás díjához összesen 280 P-vel járultak hozzá: a *Ker. Nőegylet* ügyv. igazgatója, *Prusovszky Mária* nyug. igazgatónő és a *Nőegylet 29 tagja*, a helybeli r. k. hitoktatók és lelkészek, *Bándi József* polg. isk. igazgató és a r. k. tantestületek tagjai. Ezúton is hálásan köszönjük áldozatkészségüket.

A *Hangya Szövetkezet* 35 P-s pályadíját *Kökényesi R. IV.* (20 P), *Fáczán J. V.* o. (10 P), *Jóri J. III.* o. (5 P) növendékek nyerték. 5—5 P jutalomban részesültek példás magaviseletükért, előmenetelükért, szertár- és múzeumgyarapító munkásságukért: *Köhidi I.*, *Hortobágyi J.*, *Simon Z.*, *Berta F. V.* o., *Opra L.*, *Kovács Gy.*, *Molnár I.*, *vitéz Lánzos I. IV.* o., *Mayer A.*, *Szabó M.*, *Tóth K.*, *Végh J. III.* o. és *Debreceni J. II.* o. növendékek. Könyvjutalomban részesült 15 növ. Az ajándékkönyvek egyrészét *Dobóczy László* és *Pesti-Novolha* könyvkereskedők adományozták. Köszönjük jószívűségüket.

Az *Orsz. Közegészségügyi Egyesület* „Mindenkit érhet baleset” c. hirdetménypályázatán 10 növendék nyert jutalomkönyvet. A *Turista Szövetség* pályázatára 2 útleírásával könyvjutalmat kapott *Fáczán J. V.* o. növ. A nemzeti értékek védelmére alakult *Országos Bizottság* *Szent István évi* emlékpályázatán *Várszegi Márton V.* o. növ.-t dicsérlettel tüntette ki.

Az intézet legpéldásabb magatartású, legnagyobb fajsúlyú és legkiválóbb növendékei: *Hortobágyi J.*, *Fáczán J.*, *Simon Z.*, *Várszegi M. V.* o., *Detki K.*, v. *Lánzos I.*, *Tóth G. IV.* o., *Metzger J.*, *Végh J.*, *III.* o. és *Debreceni J. II.* o. növendékek voltak.

III. Az intézet működése.

1. Nevelés.

a) A nevelés gyakorlati és korszerű kívánalmainak megfelelően a tanári testület legfőbb gondja ebben az iskolai évben is a szilárd *vallás erkölcsi* alapokon nyugvó, *hazafias* és *erőtéljes nemzeti irányú*

nevelés volt. Harmonikusan egészítette ki ezt a nevelőmunkát az ifjúság társadalmi, esztétikai és testi nevelése, hogy ilyen módon az egész ember összhangzatos nevelésével fejlesszük tanítványainkat jó magyar tanítói személyiségekké.

b) A gróf Apponyi Albert Ifjúsági Önképzőkör az isk. év folyamán 12 gyűlést tartott. Ezekből rendes gyűlés 7, díszgyűlés 4, műsoros est 1. A műsorok száma 74, ebből felolvasás 8, szavalat 4, szabadelőadás 31, énekszám 10, zeneszám 16, színdarab 2, vetített-képes előadás 3. Ezeken kívül gyűlésenként 2–3 növ. ismertetett új könyveket, folyóiratokat. Az önálló értekezések megosztása tudományágak szerint a következő: irodalmi 9, történelmi 10, nevelés tudományi 7, földrajzi 3, term. ism. 8, egyéb 2. Legtöbbbet szerepelt az V. o. 24 műsorszámmal, a IV. o. 19, a III. o. 17, a II. o. 12, az I. o. 2. Egyenként a legtöbb munkát végezték: Bardócz Endre, Kökényesi Imre, Várszegi Márton V. é., Kocsárdi Gyula és Opra Lajos IV. é., Debreczeni Jenő II. é. növ. Az önképzőkör tisztikara volt: ifj. elnök: Bardócz Endre, jegyző: Kőhidi Imre, pénztáros: Hortobágyi János, ellenőr: Simon Zoltán, háznagy: Timár László V. é. növ. Tanárelnök: dr. Fiala Endre.

c) *Cserkészlet.* A 298. sz. Lehel cserkészcsapat parancsnoka Tari János tanár. Létszám: 26, négy őrsben. Célul tűztük ki, hogy a hóni lég- és gázvédelemre előkészüljünk. Ennek megfelelően a tornaünnepélyen gázvédelmi és tűzoltási gyakorlatokat mutattunk be. A Felvidék megszállása után a helybeli Jász cserkészekkel együtt 5 cserkészünk meglátogatta Losonc és Fülek magyar cserkészeit. Élményeikről csapatgyűlésen számoltak be. Május hónapban tartott Jászberényi őrsi akadályversenyen teljes létszámmal vettünk részt. Husvétkor 1 cserkészünk vett részt a budapesti orsz. őrsvezetői táboron. Belső életünk megerősítésére a csapatösszejöveteleinken vidám nótaszó, cserkészmókák, komoly előadások és szavalatok hangzottak el. Az ujoncok június 5-én tettek ünnepélyes fogadalmat esti tábortűz mellett. Résztvettünk a 637. sz. Attila cserkészcsapat avatásán és esti tábortűzén közreműködtünk több műsorszámmal.

d) *Ifjúsági Toldi Miklós Sportkör.* Igazolási száma: 72. Vezető tanára: Tari János. A tagok létszáma: 134. III. korosztályban: 14, IV.-ben: 106. Túlkoros: 15. Heti foglalkozási óraszám: 2. Atlétika, football, tenisz (ping-pong), tornaszakosztályok működtek. A tagok közül úszni tud: 112. Téli sportok közül a korcsolyázást és a jég-hokkit gyakoroltuk. Alkalmatlan időben váltott csoportokban szertorna folyt és diapozitív lemezeket vetítettünk a görög sport és művészet anyagából, vagy elméleti előadásokat hallgattak az egyes sportágokról. Május közepén tartottuk a házi atlétikai bajnokságokat. Eredményei a következők:

100 m síkf. I. Molnár S. IV. 11'9. 200 m síkf. I. Molnár S. IV. 24'5. 400 m. síkf. I. Molnár S. IV. és Eszes II. 59'8. 800 m. síkf. I. Váradai III. 2.19'8. Távolugrás: I. Kolener IV. 553. Magasugrás: I. Lencse M. IV. és Imrecze III. 150. Rudugrás: I. Kolener IV. 270.

cukorgyárba, a bpesti Orsz. Mezőgazd. kiállításra és Egerbe rendeztünk. 10 növ. résztvevett a bpesti Orsz. Kisok atlétikai versenyén.

Oktatófilm. Az év folyamán 63 földrajzi, 11 fizikai, 3 történelmi, 43 term.-rajzi-vegytani, 3 egészségügyi tárgyú filmet pergettünk és 400 drb. műv. történeli, 65 drb. testnev. tárgyú diaposzitiv képet mutattunk be.

Nevelési és tanítási gyakorlatok. A IV. o.-ban egy-egy növendék átlag 4-szer tanított. Az 5. o.-ban egy-egy növ.-re átlag 12-szer került sor. Az V. o. növendékek a pedagógia tanárainak vezetésével hospitáltak a helybeli népműv. katonai analfabéta-tanfolyamon, meglátogatták az önálló gazd. népiskolát, résztvettek az intézetben tartott tanügyi értekezleten, a gyak. isk. szülői értekezletein és segítettek a gyak. isk. tanítóinak a hazafias és egyéb ünnepélyek rendezésében. Az isk. év folyamán két ízben rándultak ki a város határában lévő 1—1 tanyai, névszerint az ujerdei és a mezőgazd. szakiskolával kapcsolatos népiskolába, hol előzetes előkészítés után 4—4 növ. sikerrel tanított. Ebben a tanévben került először sor az oktatófilmnek a nev. és tan. gyakorlatok munkájába történő bekapcsolásra. „A mindennapi kenyere” c. film alapján két növendék fogalmazásból nev. és tan. gyakorlatot végzett.

4. Egészségügyi állapot.

Növendékeink egészségi állapota jobb volt, mint az előző évben. A nagy influenzajárvány az idén eléggé megkímélte az ifjúságot. Az isk. év folyamán influenzában csupán 22 növendék betegedett meg. Valamennyi szövődmény nélkül gyógyult. Ezenkívül a köv. betegségek fordultak elő: torokgyulladás 16, tüszős mandulagyulladás 12, homloküreggyulladás 2, mellhártyagyulladás 1, vörheny 3, törés 2, zúzódás és rándulás 3, gyomorhurut 7 esetben és végül egyéb betegségek 5. Orvosi vizsgálatra jelentkezett 152 növ. Ezek közül fekvő beteg 73 volt. A betegszoba felügyeletét Berta F. V. o. növ. látta el.

IV. Tanítóképesítés.

A tanítóképesítő vizsgálatokat június 19-23. napjain tartottuk. Az elnök Kiss József debreceni tanker. kir. főigazgató volt, aki nagy figyelemmel, türelemmel, lelkiismeretesen és szeretettel vezelte a vizsgálatokat. A rk. hittani és egyházi ének- és zeneképesítő vizsgálatokon érs. biztосként dr. Kele István pápai prelátnak, apát, főesperes, helybeli plebános jelent meg.

Az írásbeli képesítő-vizsgálatok ideje május hó 25—27. Tételi: Magyar nyelv- és irodalomból: Hogyan szolgálták katonai-íróink a magyar nemzeti szellemet? Eredmény: jeles 5, jó 7, elégséges 13, elégtelen 5. II. Neveléstudományból: Hogyan értékesítem a végzett gyermektanulmányi vizsgálatok alkalmával szerzett tapasztalimat és ismereteimet nevelői és tanítói munkásságomban? Eredmény: jeles 5, jó 7, elégséges 14, elégtelen 5. III. Mennyiségtanból: a) számtaniak: 1) Az intézet köztartása részére 2 láda szappan